

Commemoració del centenari de la Secció Filològica de l'IEC al País Valencià

ANDREU SENTÍ I PONS

Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana

andreu.senti@ua.es

PITARCH I ALMELA, Vicent i BRAULI MONTOYA ABAT: *Jornades de la Secció Filològica a València i Alcoi*, Barcelona, València, Alcoi: Institut d'Estudis Catalans, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i Ajuntament d'Alcoi, 2013.

L'any 2011 van coincidir diverses efemèrides: el centenari de la constitució de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, el centenari del naixement de dues figures clau de la recuperació lingüística valenciana —Manuel Sanchis Guarner i Enric Valor— i, també, el centenari de la mort de Teodor Llorente i Joan Maragall. Aquest llibre recull els treballs presentats en les dues Jornades que els van homenatjar al País Valencià. La primera Jornada, organitzada per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i l'IEC, va commemorar el centenari del naixement de Manuel Sanchis Guarner, «heroi del nostre país», en paraules del president de l'IEC en aquell moment, Salvador Giner, o «el filòleg valencià més destacat del segle XX», segons Ferran Carbó. La segona part del llibre recull la Jornada de la Secció Filològica de l'IEC a la Universitat Politècnica de València, al campus d'Alcoi, en homenatge a Llorente, Maragall, Valor i Sanchis Guarner.

La celebració del centenari del naixement de Manuel Sanchis Guarner a la Universitat de València es va organitzar en dues taules redones. La primera es va ocupar de la personalitat i la vida del personatge; la segona tractà les seues aportacions filològiques; i, finalment, un conferència de Vicent Pitarch sobre la vinculació de Sanchis Guarner amb la Secció Filològica clogué la trobada.

Manuel Sanchis Guarner no va escriure cap llibre de memòries. Per això és d'agrair l'esforç del seu biògraf, Santi Cortés, en el primer article d'aquest llibre: «Sanchis Guarner per Sanchis Guarner» ens recupera la veu del mestre a partir de les entrevistes que va concedir al llarg de la seua vida. Ordenat temàticament, podem reconstruir la trajectòria de Sanchis, des de la seua vida familiar fins a la seua visió del País Valencià. En aquesta peculiar biografia el lector podrà conèixer de primera mà qui va ser Manuel Sanchis Guarner, la seua determinació per la ciència i per la dignitat nacional. Aquesta arreplega d'intervencions diverses ens deixa frases contundents com ara: «quan un poble deixa perdre la seua llengua, és perquè abans ha perdut la seua consciència col·lectiva» o quan amb el seu tarannà dialogant reclama als secessionistes lingüístics del valencià que almenys «el parlen [el valencià] [...]; que l'estudien [...]; que ajuden les lletres valencianes». La intervenció de la professora Rosanna Cantavella ens acosta a una figura humana de primer ordre, tal com el veu una deixebla del filòleg. Cantavella destaca la vida d'esforç del seu mestre, la seua valentia i integrat. Manuel Sanchis Guarner re-

sultava perillós per a certs sectors polítics «perquè era moderat, capaç de veure diferents punts de vista, perquè sempre estava disposat a negociar —i, per tant, perquè era convincent».

La resta d'articles d'aquesta Jornada giren al voltant de les aportacions de Manuel Sanchis Guarner a la lingüística i a la història. En primer lloc, Joan Veny reivindica l'aportació de Sanchis Guarner a l'estudi del mossàrab i el lèxic català: va defensar que algunes de les interpretacions de Coromines d'alguns mots com a mossàrab no eren correctes, sinó que es tractava d'una influència de l'aragonès —interpretació que han seguit el mateix Veny o Josep Martines en l'estudi de molts altres mots catalans. El mestre Sanchis també s'ocupa de la dialectologia, la geolingüística, la cultura popular i la lexicologia. Efectivament, l'aportació de Sanchis en l'elaboració del DCVB al costat de Moll és de gran importància. Tot seguit, Brauli Montoya repassa el treball de l'homenatjat en el camp de la gramàtica i la història de la llengua. Tot i que Sanchis Guarner no va ser un gramàtic vocacional, s'hi va haver de dedicar perquè les Normes de Castelló —de les quals va ser signant— havien de ser desenvolupades i, per això, va escriure la *Gramàtica Valenciana*, descriptiva i prescriptiva, «una de les millors descripcions que coïncidem del català dels valencians». Malgrat el seu desinterès per la normativa, Sanchis va influir notablement en les obres de Carles Salvador i d'Enric Valor a l'hora d'impulsar un model de llengua del català policèntric, on el valencià intentés convergir amb la resta de parlars. Aquesta segona part la clou un article de Vicent Simbor on aplega les aportacions de Sanchis en la història de la literatura. Cal destacar, sobretot, els diversos estudis de la Renaixença valenciana i de la producció literària del segle xx. Però, a més, destaca l'estímul constant que va exercir en els joves poetes tant a Mallorca com a València.

Per tancar la commemoració del centenari, Vicent Pitarch se centra en el paper de Sanchis Guarner com a membre de la Secció Filològica i la qualifica d'«impuls renovador». Sanchis Guarner fou el primer valencià que ingressà com a membre numerari de la Secció Filològica, una funció que va desenvolupar amb una actitud pactista i amb la voluntat d'incidir en el model lingüístic per tal d'evitar un model rígid, unitarista, estrictament barceloní. Pitarch destaca la faena que va fer Sanchis per crear el model estàndard que ha triomfat al País Valencià, l'anomenat *policentrisme convergent* o el *model IIFV*.

La segona part del llibre s'ocupa de la trobada de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Alcoi per a celebrar el centenari de la institució, la qual va comptar amb la presència de les autoritats locals i de la Universitat Politècnica de València. La primera intervenció va ser a càrrec de Mariàngela Vilallonga, la qual va llegir i comentar uns versos de Joan Maragall com ara el que anomena «el poema d'amor més bell de la literatura catalana»: «Nodereix l'amor de pensaments i ausència, / i aixís traurà meravellosa flor». Tot seguit, trobem els versos que l'escriptor Josep Piera va triar per a l'homenatge a Teodor Llorente, a qui qualifica de «baula que uneix la tradició a la modernitat», ja que va ser la connexió entre la literatura medieval i la contemporània.

Després d'aquests homenatges poètics, trobem un article del pedagog Vicent Pascual sobre el model d'educació plurilingüe i intercultural al País Valencià. Ara que ja s'han complert els 30 anys de la Llei d'ús i ensenyament del valencià, s'ha constatat que l'únic model que ha assolit els objectius complexos de l'ensenyament bilingüe ha estat l'escola valenciana (programes PEV i PIL). Per això, el professor Pascual presenta una proposta d'un model d'educació plurilingüe i intercultural que incorpora tots els elements que intervenen en l'escola: professorat, pares i mares, comunitat educativa, objectius, planificacions, metodologies, aplicacions i avaluacions. Tots aquests anys han palesat que «si realment es volen aconseguir els mateixos objectius per a les dues llengües, cal prioritzar a l'escola l'ensenyament del valencià». Per això caldria bastir un model escolar al voltant del valencià en què la incorporació de la llengua estrangera (o llengües) siga estratègica i amb una metodologia semblant a la immersió. En definitiva, una proposta completa i complexa que reclama una política lingüística educativa que esdevé necessària.

A continuació hi ha tres treballs sobre dos escriptors alcoians. Joan Borja reivindica la figura del narrador alcoià Jordi Valor i Serra, com un altre escriptor que fa de baula, en aquest cas entre la Renaixença i la literatura contemporània, amb un model de llengua admirable i un domini de la llengua col·loquial alcoiana i de la Marina fascinant. Al seu torn, l'escriptor i poeta Manel Rodríguez-Castelló emmarca l'obra del poeta alcoià Joan Valls i Jordà. Aquest article es complementa amb el del lingüista Eugeni S. Reig que presenta un estudi del lèxic tradicional d'Alcoi en l'obra de Joan Vall, el qual documenta mots com ara *bequinot*, *cara de poma sirga*, *mostós* o *somiacoques*.

Aquest llibre miscel·lani acaba amb una tria de dos fragments de textos de Sanchis Guarner, per part del seu deixeble Antoni Ferrando. Aquests dos fragments són una magnífica cloenda per al sentit homenatge que aquest llibre ret al lingüista perquè resumeixen l'esperit valencianista i genuí de Sanchis Guarner. Per acabar, un text directe, personal i cru de l'escriptor Jordi Botella vindica l'artista alcoià Ovidi Montllor perquè «No hi havia a Alcoi un home com ell, car d'homes com ell en són parits ben pocs».

Aquestes jornades de la Secció Filològica a València i Alcoi van significar un bon homenatge a aquests il·lustres homenots, escriptors i lingüistes. Ara aquest llibre clou tals commemoracions de la millor manera possible: amb reflexió i diverses aportacions científiques de gran interès. És ben palès, doncs, que molts dels deixebles de Sanchis Guarner van seguir el seu consell quan va dir, aprofitant unes paraules de Joan Miró, que calia «Treballar, treballar... Una gran disciplina, que és la que dóna llibertat».